

קפטן אינטרנט

תצלום: יובל טובול

תצלום: סס שפלן / ג'וני

ישראל ממעוף הסוציולוג

"רק כשהתחלנו בפרויקט הבנתי עד כמה אני בור", אומר פרופ' עוז אלמוג, שהקים עם אשתו, ד"ר תמר אלמוג, את האתר "אנשים ישראל - המדריך לחברה הישראלית". האתר, המייחס חשיבות שווה לבגדים בעדה הדרונית, לחדר האוכל בקיבוץ ולזוגיות של העולים מאתיופיה, מנסה ליצור סובלנות בעזרת ידע

עוזר ירון

תמר ועוז אלמוג. למעלה: חגיגות הסיגוד של העדה האתיופית בירושלים (מימין) וחגיגות נבי סבלאן בחורפיש

גם בימים אלה, כשמעשי ידיהם של שפים מועלים על נס כעשייה תרבותית בעלת משמעות, עריין קשה למצוא משהו תרבותי במטבח הקיבוצי. למרות זאת, האתר "אנשים ישראל - המדריך לחברה הישראלית" מקי ריש לנושא יותר מ-10,000 מלה. את האתר, שעלה לאוויר לפני חודשיים, לאחר שנתיים של עבר דה, הקימו הרוקטור להינוך תמר אלמוג ובעלה הסוציולוג פרופ' עוז אלמוג, בתמיכה של אונסק"ף ישראל ובמימון של מוסד שמואל נאמן (www.peopleil.org).

אלמוג המוכר, בין היתר, בשל עיסוקו בנראטיב הציוני בספ' רו "הצבר - דיוקן", נטש הפעם את ההתמקדות בהיסטוריה של היום המרכזי לטובת מבט רחב כי על כל מקטעי החברה. הרבר ניכר כבר ברקות הראשונות של הגלישה באתר, שמאפשר חיפוש ממוקד במגוונים השונים בחבי רה, ללא כל הייררכיה - עולים מרוסיה ואתיופיה, דתיים, צברים חילוניים וערבים, כולם מופיעים כערכים בעלי חשיבות שווה. עד כה לא כל הערכים נכתבו: העיר לים מאתיופיה, למשל, כבר זכו לערך מסועף ומורכב, המפרט על זוגיות ומשפחה; הפעה ולבוש, אוכל, דת וגזרים; הקיבוצים, לעומתם, מסתפקים בינתיים באתר ערך על חדר האוכל ובתת ערך על עיתון "הקיבוץ".

"מה שרצינו לעשות זה מר" ריד מקיף של החברה הישראלית מתוך מחשבה שאנחנו לא יודעים מספיק על עצמנו ואנחנו בוראי לא יודעים על מגוונים אחרים", מספרת תמר אלמוג, "אנחנו יודעים שמחקרית ככל שאתה יודע יותר על האחר, כך פחות עוצמת הרעות הקדומות וגוברת הסובלנות כלפיו".

המדים של החסידים

האתר מתמקד ברמת פירוט מפתיעה בתחומים שלא בהכרח ממלאים את אולמי ההרצאות במחלקות לסוציולוגיה. "יש שדות שלא מכוסים מבחינה מרית עית אף על פי שהם מראה של התכרה", אומר עוז, "אותי מעניין, למשל, איך בחור ובחורה נוצרים מתחתנים בישראל. בשירוק? איך נראית החתונה, איזה מתנות הם מקבלים?" גם האוכל, טוען אלי מוג, לא זכה עד כה להתייחסות מחקרית מספקת אף על פי שהוא "משקף את לב התרבות. יש משהו בתרבות האוכל שכוללת בתוכה נושאים מהותיים רבים - מגורים, נימוסים, מסורת או אי שימור מסורת".

המצב רומה גם ביחס ללבוש: סגנון הלבוש של הרוסים, החרי דים, כל סגנון הוא בעל משמעות. "גם את זה לא חקרו", אומרת תמר. "בישראל חסדים בצורה בולטת מחקרים העוסקים באתנוגרפיה וחיי יום יום", מוסיף עוז, "זה לא שבערך כלל מעניינים חוקרים" שסעים ולא פוליטיקה, הרברים שברך כלל מעניינים חוקרים". השניים ממחרים להפליג בתיאור ההבדלים בלבוש בין החרדים, "אלפים, אלפים של גיואנסים", עוז מטעים. "אתה יכול לדאות לפי הכובע, אורך הגרבים, נע" ליים עם שרוכים או בלי", מוסיי פה תמר. והוא אומר: "החסידים

"ברגע שאתה לומד על החברה החרדית, אתה מגלה שהמושגים שלנו על פמיניזם לא בהכרח רלוונטיים שם", אומר אלמוג, "הגבר החרדי הוא לא 'גבר גבר' במובן הישראלי. האיריאל הוא גבר שלומד 12 שעות ביום, ועול הפרנסה מוטל על האשה. כל ההארה של תרבות השרידים פחות קיימת שם".

לדבריהם, הבורות קיימת גם אצל מקבלי ההחלטות: "במדינה שלנו מתכננים מדיניות ללא מיי רע", אומר עוז. "למשל, עוני - לא דומה העוני של הרוסי לעוני של האתיופי או לעוני של החרדי. העוני של הרוסים הוא זמני ברוב המקרים, בעוד שהעוני החרדי הוא מרצון".

עוז אלמוג:
"הפיסיקאי לא יכול לקבל ביקורת מהמולקולה, אבל אני יכול לקבל תגובה מהמולקולה שלי. נעזרנו, למשל, בבעל חנות בגדים דרוזי, כשרצינו לדעת על הבגדים של אנשי הדת הדרוזים"

"המדינה רוצה להרחיב את ההשכלה במגזר הדרוזי, אבל היא מתעלמת מכך שאין חתונה במגזר בלי שהבעל בונה לאשתו בית", הוא מוסיף, "זה דבר שיוצר מתחים, כי בזמן שהבעל חייב לעבוד כדי לעמוד בדרישות הבסיסיות, אשתו הולכת ללמוד, ואז מהר מאוד אחי רי החתונה מגיעים הילדים והבעל חייב להמשיך לעבוד כדי לפרנס את המשפחה, ולא מצליח ללמוד. אני מרצה במוסדות ממשלתיים, בפודומים הכי גבוהים. אנשים לא יודעים כלום, פשוט כלום, על החי ברה הישראלית".

ומאוששים לא את הערך שכי תבתי. כשאתה מתחיל להצליב עדויות ומאמרים, מתברר לך שיש הרבה אי דיוקים ואי התא" מות. נעזרנו, למשל, בבעל חנות בגדים דרוזי. הבנאדם 20 שנה בתחום. כשרצינו לדעת על הכי גדים של אנשי הדת הדרוזים, הוא עוז. הוא חרי מכיר כל כפתור. "אני אגיד את האמת, עד שלא התחלנו בפרויקט, לא ידעתי כמה אני בור ועם הארץ", מוסיף אלי מוג. כדוגמה הוא מציע את הת" פישתה של החברה החרדית כתורה אגטי פמיניסטית ומרכאת נשים.

כל אחד והעוני שלו

כל ערך עובר תהליך ארוך, שמושפע מביקורת שנשלחת לא רק על ידי אנשי אקרמיה אלא גם על ידי אנשים מהשטח. "אני חנו עוסקים כאן בחברה", מסביר עוז, "ויש הרבה שמכירים אותה מצוין, מתייחס שלהם. חרדי או ערבי יודעים מה מתחולל אצלם בחצר האחורית. הפיסיקאי לא יכול לקבל ביקורת מהמולקור לה, אבל אני יכול לקבל תגובה מהמולקולה שלי. אני יכול לקבל תגובות מאלפי אנשים שנכנסים

ולחוסף, המתנדבים באתר "אג" שים ישראל" עובדים בהנחייתו של פרופ' אלמוג והוא מפנה אותם גם למאמרים אקדמיים רלוונטיים. "אנחנו לא יכולים ולא רוי צים להגיע לקצב של ויקיפדיה", אומר עוז, שחולק לא מעט שבחים לאנציקלופדיה החופשית, ומקווה שיוכל כמה לצאת מהנט של העברית ולתרגם את האתר לאג" גלית ולשפות אחרות. "אנחנו לא צריכים אלף ערכים בשנה, בהי חלט יהיה יפה אם יהיו לנו 300 ערכים בשנה".

המדריך של היאפים

לצד החיפוש לפי מגורים, אפשר לעשות שימוש בחיפוש היוזואלי, הקיים באתר במקביל, ולהגיע לגלריית תמונות המרי בילה לעתים אל עמודים מפי תיעים. למשל, הערך על שמות במגזר האתיופי ולהלופין ערך קצר על המגזר "קוסמופולי" טן". מדוע הקדישו ערך למגזר? אלמוג: "זה כתב עת יאפי. אין מה לעשות, כשאתה מתאר את התרבות היאפית בישראל, אתה צריך להתייחס אליו. המגזר הזה נבצר על ידי יאפים ומושקף את התרבות שלהם".

עמודי הערכים באתר מחוי לקים לשניים: מימין טור הטקי טט ומשמאל תוספות כמו תוכן עניינים, טבלאות ומולטימדיה. המטרה היתה להקל את הקי ריאה בעידון של רפרוק. "ראינו שאנשים מתקשים לקרוא מהמ סך, והם עדיין מסוגלים לקרוא הרבה טקסטים בעיתון שמסורד בטורים, או ניסו להקנות את זה בעזרת מסך מפוצל", מספרת תמר.

קשה שלא להשוות את האתר לוויקיפדיה מקומית - לפחות מבחינת היומרות להקיף את כל התרבות הישראלית והשילוב האקלקטי של ערכים: מקומונים לצד ערך מושקע על האוכל העי רבי או ערך על ספורט ופעילות גופנית במגזר החרדי. עם זאת, כרגע האתר כולל 317 ערכים בלבד, קצתם קצרים, אחרים כוללים כ-100 עמודים כל אחד. כמו באנציקלופדיה החופשית, הוגו אלמוג כותב ועורך את הער" כים לצד מתנדבים שונים, ובהם דוקטורנטים ומסטרנטים, קצתם מקבלים שכר, אחרים זוכים רק בקרדיט. אבל בניגוד לוויקיפי דיה, שבה כל אחד יכול לשנות